

Ministarstvo
kulture
i medija

European Heritage Days
Dani evropske baštine

Powered by
Arizona State University

ZNANJEM DO ODRŽIVE BAŠTINE ZA BUDUĆNOST

DANI EVROPSKE BAŠTINE 2022.

*Fakultet za kulturu i turizam
Univerziteta Donja Gorica u Podgorici
26. septembar – 2. oktobar 2022. godine*

UNIVERZITET DONJA GORICA | UNIVERSITY OF DONJA GORICA

SADRŽAJ | CONTENT

Uvodna riječ Foreword.....	4
Program Program	6
Sažeci Abstracts	8
Fakultet za kulturu i turizam UDG Faculty of Culture and Tourism UDG	12

UVODNA RIJEČ

S obzirom na to da je Fakultet za kulturu i turizam Univerziteta Donja Gorica u Podgorici visokoobrazovana i naučna ustanova, projekat kojim obilježava međunarodnu manifestaciju „Dane evropske baštine 2022 – Održiva baština“ korespondira s osnovnom djelatnošću institucije, pritom se direktno nadovezujući na koncept i cilj ovog panevropskog programa. Stoga je isti naslovljen „Znanjem do održive baštine za budućnost“, čime se nedvosmisleno ukazuje na potencijale koje posjeduje moć obrazovanja mladih (jedna od ključnih djelatnosti Fakulteta), ali i cjeloživotnog učenja i sticanja novih znanja i vještina uopšte, pa tako i u domenu održivosti baštine (prirodne i kulturne), na šta je usmjeren ovogodišnji fokus međunarodne manifestacije „Dani evropske baštine“.

Projekat „Znanjem do održive baštine za budućnost“ zamišljen je kao sadržajan, kompleksan u strukturi i višednevan u svom trajanju (sedam dana, od 26. septembra do 2. oktobra 2022. godine), obuhvatajući time ukupnost trajanja ove manifestacije na evropskoj razini. Program manifestacije je osmišljen kao ciklus od sedam različitih stručno-popularnih i interaktivnih predavanja, radionica i studijskih posjeta, koje će se izvoditi po jedna dnevno. Predavanja će biti u trajanju do sat i po vremena, uključujući diskusiju s publikom. Svako predavanje kao glavnu tematsku okosnicu imaće fenomen održivosti baštine u sadašnjem i budućem kontekstu. Na ovaj način, izlagači će temi pristupati iz više raznorodnih aspekata, naročito se fokusirajući na prirodno nasljeđe, kulturno nasljeđe (materijalno, nematerijalno), održivo upravljanje prostorom i edukaciju zajednice u tom smislu. Svi izlagači će biti iz reda domaćih afirmisanih profesionalaca koji su prepoznati kao relevantni stručnjaci u određenim gorenavedenim oblastima.

Stručni tim za realizaciju projekta čine: prof. dr Anđela Jakšić-Stojanović, dekanica Fakulteta (rukovoditeljka projekta), mr Dušan Medin, saradnik u nastavi na predmetima iz kulturne baštine (pomoćnik rukovoditeljke), kao i magistrantkinje Aleksandra Gogić i Ema Mandić (stručne saradnice na projektu).

*Prof. dr Anđela Jakšić-Stojanović
Mr Dušan Medin*

FOREWORD

Given that the Faculty of Culture and Tourism, University of Donja Gorica in Podgorica is a higher education and scientific institution, the project which celebrates “The European Heritage Days 2022 – Sustainable Heritage” corresponds to the basic activity of this institution, while directly building on the concept and goal of this pan-European manifestation. Therefore, the project is titled “Knowledge to sustainable heritage for the future!”, which unequivocally indicates the potential possessed by the power of education of young people (one of the main activities of the Faculty), but also lifelong learning and the acquisition of new knowledge and skills in general, and also in the field of heritage sustainability (natural and cultural), which is the focus of this year’s international manifestation “European Heritage Days”.

The project is conceived as a contained, complex in structure and several days lasting (seven days, from September 26 to October 2, 2022), covering the entire duration of this event at the European level. The program of the event is designed as a cycle of seven different expert-popular and interactive lectures, workshops and study visits, which will be realized one per day. Lectures will last up to an hour and a half, including discussion with the audience. Each lecture has the phenomenon of sustainability of heritage in the present and future context as its main thematic backbone. In this way, the presenters will approach the topic from several diverse aspects, especially focusing on natural heritage, cultural heritage (material, immaterial), sustainable space management and community education in this sense. All presenters will be domestic established professionals who are recognized as relevant experts in the specific, above-mentioned fields.

The expert team that implements the project consists of: Anđela Jakšić-Stojanović, Ph.D., Assoc. Prof, Dean of the Faculty (project manager), Dušan Medin, M.Sc., teaching associate on heritage subjects (assistant to the project manager), as well as master’s students Aleksandra Gogić and Ema Mandić (associates on the project).

*Anđela Jakšić-Stojanović, Ph.D., Assoc. Prof.
Dušan Medin, M.Sc.*

PROGRAM

Ponedjeljak, 26. septembar u 14.00, S47

Uvodna riječ – prof. dr Anđela Jakšić-Stojanović
Predavanje „Baština za održivu sadašnjost i budućnost“
mr Dušan Medin

Utorak, 27. septembar u 13.00

Studijska posjeta JU Muzeji i galerije Podgorice
stručno vođenje Dragan Radović i mr Magdalena Radunović

Srijeda, 28. septembar u 18.30

Studijska posjeta JU Crnogorska kinoteka
stručno vođenje Srđan Škuletić

Četvrtak, 29. septembar u 14.00, S47

Predavanje „Primjena savremenih ICT
u promociji kulturne baštine“
prof. dr Anđela Jakšić-Stojanović

Petak, 30. septembar u 14.30, S47

Predavanje „Kulturna baština i kulturni pejzaž u Crnoj Gori:
Značaj za održivi razvoj, primjeri i izazovi zaštite“
Aleksandra Kapetanović

Subota, 1. oktobar u 16.00

Online predavanje „Rudarstvo, lokalni identitet
i kreativne industrije: Analiza projekta
ženskog preduzetništva“
dr Branko Banović

Nedjelja, 2. oktobar u 12.00

Online radionica „Mladi, baština i održivi razvoj“
mr Dušan Medin

PROGRAM

Monday, September 26 at 2.00 PM, S47

Introduction – Anđela Jakšić-Stojanović, Ph.D., Assoc. Prof.
Lecture “Heritage for a sustainable present and future”
Dušan Medin, M.Sc.

Tuesday, September 27 at 1.00 PM

Study visit to the PI Museums and Galleries of Podgorica
expert guidance Dragan Radović and Magdalena Radunović, M.Sc.

Wednesday, September 28 at 6.30 PM

Study visit to the PI Montenegrin Cinematheque,
expert guidance Srđan Škuletić

Thursday, September 29 at 2.00 PM, S47

Lecture “The implementation of modern ICT
in the promotion of cultural heritage”
Anđela Jakšić-Stojanović, Ph.D., Assoc. Prof.

Friday, September 30 at 2.30 PM, S47

Lecture “Cultural heritage and cultural landscape
in Montenegro: Significance for sustainable development,
examples and challenges of protection”
Aleksandra Kapetanović

Saturday, October 1 at 4.00 PM

Online lecture “Mining, local identity and the creative industries:
An analysis of the women’s entrepreneurship project”
Branko Banović, Ph.D.

Sunday, October 2 at 12.00 PM

Online workshop “Youth, heritage and sustainable development”
Dušan Medin, M.Sc.

Baština za održivu sadašnjost i budućnost

Ovim predavanjem otvara se ciklus sedmodnevnih predavanja i radionica „Znanjem do održive baštine za budućnost“, namijenjenih prije svega studentima svih nivoa studija Fakulteta za kulturu i turizam Univerziteta Donja Gorica, čime se ova visokoškolska ustanova pridružuje obilježavanju međunarodne manifestacije „Dani evropske baštine“. S obzirom na to da 2022. godine centralni naslov ovog programa glasi „Održiva baština“, predavanje će biti sastavljeno iz tri glavna segmenta kojima će se iz različitih uglova bliže sagledati ova kompleksna problematika. Prvo će se predstaviti ideja, istorijat i ciljevi „Dana evropske baštine“, s posebnim fokusom na ovogodišnju temu, potom dati ključna pojmovna određenja osnovnih teorijskih koncepata (baština, kultura, priroda, održivost, valorizacija...), te, konačno, pružiti osvrt na izazove s kojima se struka susreće u praksi, kao i na određene pozitivne primjere iz Crne Gore i inostranstva.

Heritage for a sustainable present and future

This lecture opens the cycle of seven-day lectures and workshops “Knowledge to sustainable heritage for the future”, appointed above all for the students of all levels of study at the Faculty of Culture and Tourism of the University of Donja Gorica, whereby this higher education institution joins the celebration of the international event “European Heritage Day”. Considering that in 2022 the central title of this program is “Sustainable Heritage”, lecture will be composed of three main segments that will take a closer look from different angles at this complex issue. First, there will be presented the idea, history and goals of “European Heritage Days”, with a special focus on this year’s theme, then the key conceptual definitions of the basic theoretical concepts (heritage, culture, nature, sustainability, valorization...), and, finally, provide an overview to the challenges that the profession faces in practice, as well as to certain good examples from Montenegro and abroad.

Primjena savremenih ICT u promociji kulturne baštine

Kulturna baština ima jako važnu ulogu za jednu zemlju i njen narod s više aspekata, i zbog toga je treba adekvatno zaštititi, valorizovati i promovisati. To je posebno važno u eri globalizacije u kojoj globalno dominira nad nacionalnim/lokalnim. Koncept koji se temelji na implementaciji savremenih ICT kroz izradu mobilnih aplikacija, implementaciju različitih digitalnih alata, primjenu virtualne i proširene stvarnosti, gejmfikaciju itd. može doprinijeti stvaranju novih inovativnih kulturnih i turističkih proizvoda i usluga, diversifikaciji i diferencijaciji turističke ponude, kao i održivom razvoju same destinacije. Ključne teme koje su obuhvaćene predavanjem su: kulturna baština kao važan segment kulturne i turističke ponude Crne Gore, primjena savremenih tehnologija u zaštiti, valorizaciji i promociji kulturne baštine, primjeri dobre prakse, crnogorska kulturna baština i primjena savremenih ICT, šanse i izazovi.

The implementation of modern ICT in the promotion of cultural heritage

Cultural heritage has an extremely important role for one country and its people from different perspectives, and because of that it should be adequately preserved, protected, valorized and promoted. That is extremely important in the era of globalization in which global dominates over national/local. The concept based on implementation of modern ICT through creation of mobile applications, implementation of different digital tools, virtual and augmented reality, gamification etc. may contribute to the creation of new innovative cultural and tourist products and services, diversification and differentiation of tourist offer, as well as sustainable development of the destination itself. The most important topics of the lecture are: cultural heritage as an important element of Montenegrin tourism development, the examples of the implementation of modern ICT in the preservation, protection, valorization and promotion of cultural heritage, the examples of good practice, Montenegrin cultural heritage and the implementation of ICT, practices and challenges.

Kulturna baština i kulturni pejzaž u Crnoj Gori: Značaj za održivi razvoj, primjeri i izazovi zaštite

Koncept kulturne baštine se mijenjao tokom vremena, od pojedinačnih objekata do cijelih kulturnih pejzaža, i prema Faro konvenciji kulturna baština „uključuje sve aspekte okruženja koji proizilaze iz međusobnog djelovanja ljudi i prostora tokom vremena“. Kulturni pejzaž, koji predstavlja zajedničko djelo prirode i čovjeka, je jedna od najširih i najobuhvatnijih kategorija kulturne baštine. Crna Gora posjeduje izuzetne i veoma raznovrsne kulturne pejzaže, koji na žalost još uvijek nisu na adekvatan način vrednovani kao kulturna dobra, a koji se u kontekstu prekomjerne urbanizacije i lošeg planiranja prostora ubrzano degradiraju. U okviru predavanja će se ukazati na značaj zaštite kulturnih pejzaža za održivi razvoj određenog područja i dobrobit zajednica, i predstaviti primjeri aktivnosti vezani za istraživanje ruralnog nasljeđa i tradicionalne arhitekture u Crnoj Gori, posebno katuna.

Cultural heritage and cultural landscape in Montenegro: Significance for sustainable development, examples and challenges of protection

The concept of cultural heritage has changed over time, from individual objects to entire cultural landscapes, and according to the Faro Convention, cultural heritage “includes all aspects of the environment that come from the interaction of people and space over time”. The cultural landscape, which represents the joint work of nature and man, is one of the broadest and most comprehensive categories of cultural heritage. Montenegro has exceptional and diverse cultural landscapes, which, unfortunately, are still not adequately valued as cultural assets, and which, in the context of excessive urbanization and poor spatial planning, are rapidly degrading. The lecture will highlight the importance of protecting cultural landscapes for the sustainable development of a certain area and the well-being of communities, as well as present examples related to the research of rural heritage and traditional architecture in Montenegro, especially katun.

*Rudarstvo, lokalni identitet i kreativne industrije:
Analiza projekta ženskog preduzetništva*

Tragovi rudarenja u pljevaljskom kraju sežu u daleku prošlost, a od socijalističkog perioda razvojne perspektive grada počinje da odlikuje snažna sirovinaska orijentacija koja se dominantno zasniva na eksploataciji uglja. Upravo u periodu kada se problematizuje prestanak rada Termoelektrane u Pljevljima, a samim tim i budućnost eksploatacije uglja u jednom od najzagađenijih gradova Evrope, lokalne umjetnice i preduzetnice okupljene u NVO „Kišobran za Sunce“ počinju da izrađuju nakit i druge ukrasne predmete od pljevaljskog uglja – u promotivnom materijalu nazivajući ga pljevaljskim crnim zlatom. U predavanju se analizira ovaj zanimljiv i inovativan projekat ženskog preduzetništva i pažnja se usmjerava na proces nastajanja novog simboličkog, kulturnog, identitetskog i estetskog doživljaja fosilnog goriva čija eksploatacija leži u osnovi razvoja Pljevalja kao industrijskog centra.

*Mining, local identity and the creative industries:
An analysis of the women's entrepreneurship project*

Traces of mining in the Pljevlja region go back to the distant past, and from the socialist period the city's development perspective began to be characterized by a strong raw material orientation, which is dominantly based on the exploitation of coal. Precisely in the period when the cessation of operation of the Thermal Power Plant in Pljevlja, and therefore the future of coal exploitation in one of the most polluted cities in Europe, is being questioned, local artists and entrepreneurs gathered in the NGO "Umbrella for the Sun" start making jewelry and other decorative items from Pljevlja coal – in the promotional material, calling it Pljevlja's black gold. The lecture analyzes this interesting and innovative project of female entrepreneurship and focuses on the process of creating a new symbolic, cultural, identity and aesthetic experience of fossil fuel whose exploitation lies at the basis of the development of Pljevlja as an industrial center.

FAKULTET ZA KULTURU I TURIZAM UNIVERZITETA DONJA GORICA

Fakultet za kulturu i turizam osnovan je 2014. godine kao dio Univerziteta Donja Gorica. U okviru Fakulteta akreditovana su tri studijska programa: Kultura i turizam, Međunarodno hotelijerstvo i menadžment – Vatel i Kineske studije.

Studijski program Kultura i turizam značajno se razlikuje od svih ostalih studijskih programa iz oblasti turizma u Crnoj Gori i regionu koji se prvenstveno baziraju na ekonomiji preduzeća u oblasti turizma, jer je postavljen na posve drugačijoj platformi. Na platformi koja počinje pitanjem – kako prodati kulturni proizvod Crne Gore? Kako valorizovati našu istoriju? Našu arhitekturu? Našu književnost? Poeziju? Kako valorizovati naše istorijske događaje? Folklor? Gusle? Kako turistima prezentovati i prodati proizvode naše kreativne industrije? Studijski program Kultura i turizam predstavlja simbiozu različitih naučnih i umjetničkih disciplina s ciljem sticanja znanja, vještina i kompetencija koje su neophodne za adekvatnu valorizaciju kako prirodnih ljepota, tako i izuzetne kulturno-istorijske baštine ovog područja i to prvenstveno na temelju kulturnih i kreativnih industrija. Nastava se izvodi u saradnji sa Univerzitetom u Puli koji ima dugu i uspješnu tradiciju kada je u pitanju realizacija ovog interdisciplinarnog studija. Koncept nastavnog plana i programa je takav da je akcenat, sa jedne strane, stavljen na turizam sa stanovišta nacionalnog, kulturnog i održivog ekonomskog razvoja, a sa druge strane na kulturu i kreativne industrije koje predstavljaju jedan od najbrže rastućih sektora i jedan od ključnih pokretača napretka ekonomija najrazvijenijih zemalja svijeta. Studije su zasnovane na multidisciplinarnom pristupu koji podstiče inovativnost i kreativnost studenata i razvija njihove preduzetničke, leaderske, stvaralačke i organizacione vještine i kompetencije. U toku studija, studenti imaju priliku da, u okviru programa razmjene, borave na nekim od najprestižnijih visokoobrazovnih institucija širom svijeta, kao i da učestvuju u brojnim seminarima, konferencijama, ljetnjim školama i sl. i ostvare kontakte koji mogu imati značajnu ulogu u njihovoj budućoj profesionalnoj karijeri.

Akademski studijski program Međunarodno hotelijerstvo i menadžment je osnovan u saradnji sa Azmont Investment grupacijom i Vatel International Business School for Hotel and Tourism Management u okviru Fakulteta za kulturu i turizam Univerziteta Donja Gorica. U pitanju je vodeća obrazovna institucija iz oblasti međunarodnog hotelijerstva i menadžmenta čija je prva škola osnovana prije skoro četrdeset godina u Parizu. Studiranje na studijskom program Međunarodno hotelijerstvo i menadžment predstavlja kombinaciju univerzitetske teorije i stručne prakse koju realizuju brojni međunarodni i domaći stručnjaci iz oblasti turizma, hotelijerstva i menadžmenta. Studenti na ovaj način od samog početka studija bivaju smješteni u samo srce hotelske industrije, usvajajući znanja, vještine i kompetencije koje su im neophodne za uspješan rad u turističkoj i hotelskoj industriji. Osim prakse u Crnoj Gori, studentima se nude brojne mogućnosti obavljanja prakse u najpoznatijim hotelskim lancima širom svijeta, što igra ključnu ulogu u pripremi svršenih studenata ne samo za lokalno, već i za međunarodno tržište.

Kineske studije osnovane su u saradnji sa grupom univerziteta iz Kine. Ovaj program se zasniva na istraživanju kulture, istorije, filozofije i ekonomije države koja ima najveću ekonomsku snagu na svijetu. Kineske studije se fokusiraju na istraživanju moderne Kine u globalnom i istorijskom kontekstu, a globalni uticaj Kine će rasti u godinama koje slijede. Posebno kroz implementaciju Belt and Road inicijative. Svi studenti kineskih studija će biti učesnici programa razmjene, koji će uključivati boravak na nekom od Univerziteta u Kini u trajanju od najmanje jednog semestra.

*Prof. dr Anđela Jakšić-Stojanović,
dekanica Fakulteta za kulturu i turizam UDG*

FACULTY OF CULTURE AND TOURISM UNIVERSITY OF DONJA GORICA

The Faculty of Culture and Tourism was founded in 2014 as a part of the University of Donja Gorica. Within the Faculty, three study programs have been accredited: Culture and Tourism, International Hospitality and Management – Vatel and Chinese Studies.

The Culture and Tourism study program is significantly different from all other study programs in the field of tourism in Montenegro and the region, which are primarily based on the economy of companies in the field of tourism. It is placed on a completely different platform. On a platform that starts with the question of – how to sell the cultural product of Montenegro? How to valorize our history? Our architecture? Our literature? Poetry? How to valorize our historical events? Folklore? Fiddles? How to present and sell the products of our creative industry to tourists? This study program represents a symbiosis of different scientific and artistic disciplines in order to provide students knowledge, skills and competencies that are necessary for adequate valorization of both - natural beauties and exceptional cultural and historical heritage of this area, primarily based on cultural and creative industries. Teaching and learning process is realized in cooperation with the University of Pula, which has a long and successful tradition when it comes to the implementation of this interdisciplinary study program. The concept of the curriculum is such that, on the one hand, the emphasis is placed on tourism from the point of view of national, cultural and sustainable economic development, and on the other hand, on culture and creative industries, which represent one of the fastest growing sectors and one of the key drivers of progress economy of the most developed countries in the world. Studies are based on a multidisciplinary approach that encourages innovation and creativity of students and develops their entrepreneurial, leadership, creative and organizational skills and competencies. During their studies, students have the opportunity to finish a part of their studies at some of the most prestigious higher education institutions around the world, as well as to participate in numerous seminars, conferences, summer

schools, etc. and make contacts that can play a significant role in their future professional career.

The academic study program International Hospitality and Management has been established in cooperation with the Azmont Investment Group and the Vatel International Business School for Hotel and Tourism Management within the Faculty of Culture and Tourism of the University of Donja Gorica. It is a leading educational institution in the field of International Hospitality Management, whose first school was founded almost forty years ago in Paris. Studying International Hospitality and Management School represents a combination of university theory and professional practice implemented by numerous international and domestic experts in the field of tourism, hospitality and management. In this way, students are placed in the heart of the hotel industry from the very beginning of their studies, acquiring the knowledge, skills and competences that are necessary for modern tourism market. In addition to professional practice in Montenegro, students are offered numerous opportunities for practice in the most representative and prestigious hotel chains around the world, which is extremely important for preparation of students not only for national, but international market.

China Studies were founded in collaboration with a group of universities in China. This program is based on the study of the culture, history, philosophy and economy of the country with the greatest economic strength in the world. China Studies focus on exploring modern China in a global and historical context, and China's global influence will grow in the years ahead. Especially through the implementation of the Belt and Road initiative. All China Studies students will be participants in an exchange program, which will include an exchange at one of Universities in China for at least one semester.

*Andela Jakšić-Stojanović, Ph.D., Assoc. Prof.,
Dean of the Faculty of Culture and Tourism UDG*

Izdavač

Fakultet za kulturu i turizam
Univerzitet Donja Gorica
Podgorica

Za izdavača

Prof. dr Anđela Jakšić-Stojanović

Glavni i odgovorni urednici

Prof. dr Anđela Jakšić-Stojanović
Mr Dušan Medin

Urednik izdanja

Mr Dušan Medin

Korektura

Aleksandra Gogić
Ema Mandić

Priprema za štampu

Jasmina Živković Pavlović

Štampa

SpiderMax, Budva

Tiraž

200

